

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

הרומת תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337

הכל ממירין פרק ראשון תמורה רג

מסכת תמורה

פרק ראשון

[אמר רב אירי בר אבין] אמר רב עמרם א"ר ג
יצחק א"ר יוחנן [ר' יהודה אומר] משום
ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה עשה בו
מעשה לוקה לא עשה בו מעשה פטור חוץ
מנשבע וממיר ומקלל חברו בשם אע"פ שלא
עשה מעשה חייב. משום ר' יוסי בר"ח אמרו אף
המקדים תרומה לבכורי'. נשבע מנ"ל א"ר יוחנן
משום (ר"מ) [רשב"י] אמר קרא *כי לא ינקה שווא כ
ה' את אשר ישא את שמו לשוא ב"ד של מעלה
*אין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין ומנקין שס ע"ג
אותו א"ל רב פפא לאביו ואימא לא תהוי ליה
נקיות כלל א"ל א"כ ליכתוב קרא לא ינקה ולישתוק
ה' למה לי ב"ד של מעלה הוא דאין מנקין אותו
אבל ב"ד של מטה מלקין ומנקין אותו:
המקלל את חברו בשם מנ"ל א"ר אלעזר א"ר שס
אושעיא אמר קרא *אם לא תשמור דנרי' כח
וכתיב *והפלא ה' את מכותך הפלאה זו אינו שס
נשבע מנ"ל דלוקה: נקיות כלל דאין מלקין אותו ב"ד
של מטה:
אם לא תשמור לעשות וגו' עד ליראה את ה' שיתירא שלא
להוליא את השם לנעלה וכן מקלל את קברו בשם מוליא
לנעלה וכתיב והפלא ה' את מכותך שיטול מכות והיינו מלקות:

דברי' כה יודע מהו כשהוא אומר * והפילו השופט והכה
 לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות אומר אפילו
 שמו' כג שבועת אמת בהדיא כתיב * שבועת ה' תהיה בי
 שניהם אימא ה"מ לפי' את חברו אבל מילקא
 דברים' לילקא לא מצית אמרת דהא כתיב * ובשמו תשב
 ההוא מיבעי ליה לכדאמר רב גידל אמר רב מנ
 תלי' קיט שנשבעין לקיים את המצוה שני * נשבעתי ואקיימ
 לשמור משפטי צדקך הא כתיב קרא אחרינא
 דברים' י * וכו' תדבק ובשמו תשבע אלא למאי אחא למקל
 את חברו בשם :

יש בקרבנות פרק שני

יד [כי סליק רב דימי אשכחיה לרב ירמיה דיתני
 אפילו שבועת אמת דקא מזהר קרא דאפילו שבועת אמת לא
 ליעבוד כש"ס ואי עניד והפלא שטול מלקות : בהדיא כתיב
 דשרי למיעבד : לפי' חברו שלא יהא מונעו ממון אבל מילקא
 לילקי הואיל וקניא עלמו לידי שבועה : ובשמו תשבע לשבועות
 אמת שריא למעבד : לקיים המצות כדי שלא יוכל לקזור בו
 שנא' נשבעתי ואקיימה וגו' ואהכי אינטיך האי קרא ובשמו
 תשבע לאשמועינן דנשבע לקיים את המלוה [מותר] : הא כתיב
 קרא אחרינא ובשמו תשבע עד ביאת חסן ועד בזהיה עקב עד
 מצעי ליה דנשבע לקיים את המלוה ועד לשבועת אמת : אלא
 למאי אחא האי חס לא תשמור וגו' : למקלל את חברו בשם
 דודאי לקי אע"ג דלא עניד מעשה :

יש בקרבנות פרק שני תמורה רד

וקאמר משמיה דר' יהושע בן לוי מנין לנסכים
הבאי' עם הזבח שאין קריבי' אלא ביום ח' ל* ולנסכים' ^{מדבר כט}
ולשלמים מה שלמים ביום אף נסכים ביום
אמר אי אשכחיה דכתיב איגרתה שלחיה לרב
יוסף וכו' ואי הוה ליה איגרתא מי אפשר שס ע"נ
למישלחא והא א"ר אבא בריה דר' חייא בר
אבא א"ר יוחנן כותבי הלכות כשורפי התורה
והלמד מהן אינו נוטל שכר דרש ר' יהודה בר
נחמני מתורגמניה דריש לקיש כתוב אחד אומר
* כתב לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר ^{שמות לד}
* כי ע"פ הדברים האלה לומר לך דברים שבעל ^{סס}
פה אי אתרה רשאי לאומרם בכתב ושבת' אי
אתה רשאי לאומרם על פה ותני דבי ר' ישמעאל
כתב לך את הדברים האלה. אלה אתה כותב
אבל אי אתה כותב הלכות אמרי דילמא מלתא
חדתי שאני דהא ר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא
דאגדתא בשבתא ודרשי הכי * עת לעשות לה' ^{תלי קיט}
[אמר רב דימי : אי אשכחיה אס הייתי מולא אדם הייתי כותב
אגרת והייתי שולק לרב יוסף לנצל : כשורפי התורה
(שמילין) [שאין חילין] אותן בשבת מסכי הדליקה ל"א שאסור
לשהותן כתובים דתורה שבע"פ היא : והלמד מהן מתוך
הספרים] : חדתי קדשים שלא היו יודעים לתרץ הצרייתות קדתי
לקדש דבר כגון זו שקדשה היא : [מעייני בספרא דאגדתא
שלא ישמכו] : עת לעשות לה' כשעושין הדבר לשם קדושות ה'
ראוי להפך תורתך :

הפרו תורתך אמרי מוטב תיעקר תורה ואל תשחכת
תורה מִיִּשְׂרָאֵל :

שס מי איכא למ"ד דנזיר לאו נידר ונידב הוא והכתוב
ש"כ טו *ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל
המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי
לה' בחברון כי נדר נדר עבדך וגו' מאי לאו
אקרבן לא אעקר נדרו קאמר עקר נדרו בחברון
הוא והלא בגשור (הוא) [הוא] אמר רב אחא
[ואיתומא רבה בר רב חנן] לא הלך אבשלום
אלא להביא כבשים מחברון הכי נמי מסתברא
דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים
ואזיל ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשי
מחברון האי אשר נדרתי לה' בחברון מחברון
מבעי ליה אלא לעולם לאקרובי ודקא קשיא לך
אשר נדרתי לה' בחברון משמע נצטרך אלך ואשלמה שס כדרי
וההוא נדר כזירות הוא דאנשלוס כזיר עולם היה ומשלמים
לשלמים יום היה מגלק ומציא קרבן ומדהלך להקריב
קרבנות כזירותיו נצטרך דהיא צמת יסיד שמע מיכה כידרוכיד
הוא : אעיקר נדרו קאי האי נצטרך וה"ק אלכה כל לצמה גדולה
נגבעון דהתם הוא מוצא שעשה משה ואשלמה כדרי שכדרי
נצטרך אבל לא שיצא הקרבן נצטרך : והא בגשור וכו' דכתיב
כי נדר כדר עבדיך בשצתי בגשור וגו' : להביא כבשים ולהקריבם
שוב צמה גדולה וה"ק אשלמה את כדרי כלו' אשלמה את כזירותיו
ואגלק ומצטרך אביא הכבשים ולהכי פריך מצטרך מצעי ליה :
בחברון זו כבשים שמנים נמס' מנחות : אלא לעולם לאקרובי

יש בקרבנות פרק שני תמורה רה

אמאי שביק ירושלים ומקריב בחברון תקשי לך
גבעון דמקום קדוש הוא אלא כיון שהותרו הבמות
כל היכא דבעו מקריב :

ארבעים שנה למאן תניא ר' נהוראי אומר משום ^ס
ר' יהושע מקץ מ' שנה ששאלו להם
מלך דתניא אותה שנה ששאלו להם מלך עשירית
של שמואל היתה *י' שני' מלך שמואל בעצמו ^{טו}
שנה א' שמלך שאול ושמואל ושתיים שמלך שאול
בעצמו ול"ו שמלך דוד :

במתניתא תנא כל אשכולות שעמדו לישראל ^ס ע"ב
מימי משה עד שמת (יוסי) [יוסף]

בן יועזר איש צרירדה לא היה בהם שום דופי
מכאן ואילך היה בהם [שום] דופי והתניא מעשה
בחסיד [אחד] שהיה גונח מלכו ושאלו לרופאי'
ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב רותח שחרית
והביאו עו וקשרו לו בכרעי מטחו והיה יונק ממנה
חלב למחר נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו עו
אמרו ליסטים מזויין בתוך ביתו ואנו נכנסים
לבקרו ישבו וברקו ולא מצאו בו עון אלא
של אותה העו בלכד ואף הוא בשעת מיתתו אמר
יודע אני בעצמי שאין בי עון אלא של אותה העו
דנזירות נזמת יקיד : תקשי לך גבעון דשם מונח שעשה משה :
דופי קס"ד דופי של קטל לא היה באשכולות שעמדו פרכסים
על ישראל : גונח לוועק מכאב לבו כמו גכוקי גנח דאימיה
דסיסרא : לסטים מזויין נהמה דקה אין יכולין לשומרה והולכה

בלבד שעברתי על דברי חברי שהרי אמרו חכמים
אין מגדלין בהמה דקה בא"י וקי"ל כל היבא
דאמרינן מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה בן בבא
או ר' יהודה בר אילעאי ורבנן בחר (יוסי) [יוסף]
טז בן יועזר איש צרידה דרי דרי הו"א ר' יוסף
דופי של סמיכה קתני והא (יוסי) [יוסף] בן
יועזר גופיה מיפלג פליגי בסמיכה כי איפליג בה
בסוף שניה דבציר ליבא :

א אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים
הלכות נשחכחו בימי אבלו של משה ^{שס}
דברים ל אמרו לו ליהושע שאל אמר להם *לא בשמים
נמדד' לנ' היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם *אלה
המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה א"ר
ורועה בשדות אחרים : ורבנן והנך רבנן ר"י בר אלעאי ור"י בן
בבא : בחר (יוסי) [יוסף] בן יועזר דרי דרי הו"א כל' אחר
יוסי [יוסף] בן יועזר היו אלו לאחר דורות הרבה וקתני דלא
מלאו בהם עון אלמא לא היה בהם דופי : דופי של סמיכה דער
(יוסי) [יוסף] ב"י לא מקלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדין לא
כתמעט הלכז ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מקלוקת ראשונה
שנקלקו בו חכמים מעולם (ומיוסי) [ומיוסף] ב"י ואילך היה
בהן דופי של סמיכה שנקלקו בסמיכת שלמים ב"י כדאמרינן
בקגיגה שמי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך : והא יוסי
[יוסף] גופיה איפליג ביה נמס' קגיגה : דבציר ליבא
שכתמעט הלכז בסוף שכותיו נשחכחו :

יש בקרבנות פרק שני תמורה רו

יצחק נפחא אף חטאת שמחו בעליה נשתכח'
 בימי אכלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר
 להם [לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל אמר עיין
 להם] אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר כההרש"א
 מעזה א"ר יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה
 רבינו לג"ע א"ל ליהושע שאל ממני כל ספקות
 שיש לך א"ל רבי כלום הנחתיך שעה אחת
 והלכתי למקום אחר לא כך כתבת [בי] *ומשרתו
 יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד
 חשש כחו של (משה) [יהושע] ונשתכחו ממנו
 ש' הלכות ונולדו לו ת"ש ספקות ועמדו כל ישראל
 עליו להורגו א"ל הקב"ה לומר לך אי אפשר לך
 וטורדן במלחמה שני *וייהי אחרי מות משה
 [ויאמר ה' וגו'] (וכתיב *בעור שלשת ימים הכינו
 לכם צדה וגו') במתניתא תנא אלף ות"ש ק"ו
 גזרות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אכלו
 של משה א"ר [אבהו] אעפ"כ החזירן עתניאל בן
 קנו מתוך פלפולו שני *וילכד עתניאל בן קנו אחי
 כלב ויתן לו את עכסה בחו לאשה ולמה נקרא
 שמחו בעליה שהפריש' ולא הספיק לקרבה עד שמת אס תקרב
 אס לאו: *) חשש כחו של משה כלטער על שהיה גדול
 כמותו: ועמדו כל ישראל להרגו עד שיאמר להם: ודקדוקי
 סופרים כגון דאמרי' ט"ו כשים פוטרות לרותיהן י"ג דברים
 נאמרו כנבלת עיף טהור מכאוס יקד שלא ישתכחו ואותם שלא
 מכאוס יקד כאלו נשתכחו בימי אכלו של משה: [וילכדה עתניאל ע"ש

עיין

כמהרש"א

שוות לג

יהושע א

ס

ס טו

(*) גירס'

הגמרא

חשש כחו

של יהושע

ופירש

רש"י

בעון

שגדס

להחליש

דעתו של

משה כו'

ע"ש

שמה עכסה א"ר יוחנן שכל הרואה אותה כועס
 יהושע טו על אשתו. *ויהי בכיאה וחסיתהו לשאול מאר
 אבי (ה) שדה ותצנח מעל החמור וגו' אמר רבא
 א"ר יצחק אמרה לו ומה חמור זה כיון שאין לו
 מאכל [באכוסו] מיד צועק אף אשה כיון שאין
 לה ^ס לחיאה [כתוך כיתה] מיד צועקת. *ותאמר
 (הכה) [תנה] לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני
 [בית שמנוגב מכל טובה] ונתת לי גולות מים
^{סוטה פ'} קאדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה (כלב)
 את גולות עליות ואת גולות תחתיות אמר לה מי
 (שכל רזי עולם) [שדר] עליונים ותחתונים (שלו)
 יבקש ממני מזונות. וכלב בן קנו הוא והא בן
 יפונה הוא מאי יפונה שנפנה מעצת המרגלים
 ד"ס א' נואכתי [בן קנו] בן חצרון הוא דכתיב *וכלב בן
 חצרון הוליד את עזובה (אמרי) [אמר רבא] חורגיה
 דקנו הוה דיקא נמי דכתיב בן יפונה הקניזי ולא
 כתיב בן קנו ש"מ. תניא הוא עתניאל הוא יעבץ
 ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו
 לקריית ספר ומאי קריית ספר הלכות] : כועס על אשתו מרוב
 יופיה של עכסה : [ותצנח לשון לווסה לוועקת] : שאין בו אלא
 תורה בלבד שהתורה נקראת מים ועתניאל לא היה עשיר אלא
 חכם (והיינו דכתיב קרית ספר) : [מנוגב חרב ויבש מכל טוב]
 גולות מים התורה כלומר אדם שהתור' גלויה לו] : (שכל רזי
 עולם וכו' שהתורה גלויה לו) : [יבקש ממני מזונות דהאי ודאי
 לא ילטרך דכתיב זה היתה כאניות סוקר וגו'] : חורגו בן אשתו :

אל יעבץ שיעץ ורבץ תורה בישראל ומנ"ל דענאו
 אל דכתיב *ויקרא יעבץ לאלהי ישראל (ויאמר) ד"ס א ד
 [לאמר] אם ברך תברכני גו' אם ברך תברכני
 בתורה והרבית את גבולי בתלמודים והית' ירך
 (עמדי) [עמי] שלא ישחכה תלמודי מלבי ועשית
 (לי) מרעה שיזדמנו לי רעים כמותי לבלתי עצבי
 שלא ישגבני יצה"ר (מלשונות עצבי אם עשית
 בי) [מלשונות ואם אתה עושה] כן מוטב ואם
 לאו הריני הולך בנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים
 את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר *רש ואיש
 חכמים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שתלמיד
 הולך אצל הרב ואומר לו למדני תורה אם מלמדו
 (תורה) מאיר עיני שניהם ה' (ואם מלמדו הקב"ה
 מחכים לשניהם) ואם לאו *עשיר ורש נפגשו
 עושה כלם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו
 ממש טפש עושה אותו חכם זו משנת ר' נתן ר'
 יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפרייה
 ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה
 ירך עמדי במשא ובמתן ועשית (לי) מרעה שלא
 שלא ישגבני יצר הרע (מלשונות) [מלשונות] שלא יצטלכי
 מלימוד תורה : בנסיסי לשאול בעלזוכי לקצר והריני מת
 ויתעלזו מתרגמי' ואתכסיסו : [כיוצא בדבר אתה אומר שכל
 המוסר עלמו לקצר אחר תורה ממלאין לו משאלותיו] : חכמים
 בינוכי שאינו חכם גמור : [מאיר עיני שניהם שאף הרב לריך
 עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה : עושה שניהם עכשיו הוא מתקיל

חשלי כס

סס כנ

יהא כי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים
לכלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר (מלשונות עצבי)
[מלשונות] אם אתה עושה (כי) כן מוטב ואם
לאו הריני הולך כנסיו לשאול ויבא אלהים את
אשר שאר כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש
חכמי נפגשו וגו' בשעה שעני הולך אצל בעה"ב
ואומר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר
ורש נפגשו (מאיר עיני שניהם ה') [עושה כולם
ה'] מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני
לזה עושה אותו עשיר:

מסכת כריתות

פרק ראשון

א אמר להו רב משרשיא לבניה כי בעיתו (למיעול)
[למיזול] למגמר קמי רבכון גרסו מעיקרא
מחניתין והדר עולו (גבי) [קמי] רבכון וכו':
אמר מר כשהוא שוחק אומר היטב הדק הדק
היטב מסייע ליה לרבי יוחנן דאר"י כשם
שהדבור רע ליין כך הדבור יפה לבשמים:
לעשותם חדשים לזה חכם ולזה טיפש: כיוצא בדבר וכו'
שהמבקש על מזכותיו ועל לרכיו שזקקין לו מן השמים למלא
משאלותיו:
היטב הדק הדק היטב הממונה אומר כן לשחק: דבור רע
ליין במסכת מקלות בפרק כל הקרבנות:

הוריות

חאמר יא
שם ע"ב